

Posudek diplomové práce

Bc. Veroniky Hlavsové:

Divadlo jako vizuální evangelizace

Téma „vizuální evangelizace“ je jádrem široce koncipované práce o divadle vůbec. Kandidátka se nespokojila představit jen ty epochy naší historie, kde divadelní evangelizace kvetla naplno, jako na příklad v barokní době zásluhou Jezuitského řádu. Její pojednání má široký záběr, takže ho lze považovat za jakousi stručnou historii divadla v celé šíři jeho dějinného průběhu. Cílem její práce je proto průzkum divadla jako autonomní aktivity zvláště ve vztahu k náboženství.

Kandidátka nás v prvních dvou kapitolách nejprve seznámí s teoretickými úvahami o divadle jako slově a pojmu, s hypotézami o jeho vzniku vůbec a vzniku náboženského divadla zvláště, aby pak přikročila k prezentaci hlavních meandrů ve vývoji tohoto jedinečného uměleckého žánru. Seznámí nás s pravěkem, po té se starověkem, zvláště pojedná o antickém Řecku a Římu, aby pak po těchto úvodních odstavcích přikročila ke studiu náboženského divadla středověku na evropském kontinentě.

Středověk ovšem už je už velmi komplexní a komplikované období. V kláštorech při kostelích a pak hlavně na univerzitách vznikají dobové dramatické hry. Hlavsová se pak soustředí na tu obdivuhodnou postavu jménem Hrotsvita z Gandersheimu, řeholnice, kterou podle Konrada Celtise lze považovat za první básnířku a spisovatelku v německé jazykové oblasti. Jsou to tři typy divadelní literatury, které jejím přičiněním vstupují na scénu divadelní tvořivosti. Jsou to „Miráky“, „Mysteria“ a „Morality“. Po té, co Hlavsová podala jejich výstižný popis, vstupuje na práh tzv. Nové doby.

Ta přinesla – kromě jiného – Reformaci protestantskou a v odporu k ní reformaci katolickou prosazovanou kromě jiných náboženských hnutí jezuitským řádem. Byli to právě tito jezuité, kteří ve snaze re-evangelizovat protestanty využili ke „katolické evangelizaci“ divadlo s celým jeho potenciálem vlivu na fantazii, emoce, názory a tím i na náboženské přesvědčení.

Tento protestantsko-katolický rozpor však připravoval podzemně osvícenství, které ukončilo dobu baroka a jeho divadel. Autorka se tak dostává k počátkům nové divadelně-umělecké éry 20. století. Ani v tom se náboženská tematika nevytratila. Kandidátka si dává práci prezentovat některé projevy tohoto nového náboženského oduševnění. Upozorňuje nás na „Pašije“, zvláště na „Řecké pašije“ Bohuslava Martinů, na román Maria Pomilia „Páté evangelium“, na filmy a muzikály „Ježíš v Montreálu“, „Jesus Christ Superstar“, a při tom neopomene se též široce zmínit o slovenské divadelní scéně.

A co se stalo s divadelně-vizuální evangelizací? O té jakoby závěrem poví, že „*prakticky zanikla s příchodem nové historické éry, respektive s nástupem 19. století, kdy došlo k velikému společenskému pokroku a nemálo objevům*“ (71 – 72) A pak dodává: „*Divadelní produkce dnešního světa tak prakticky není ani tak vizuální evangelizací či odrazem potřeb lidské společnosti uspokojovat vlastní potřeby, jako spíš jen pouhým nástrojem politické propagandy, neboť se v něm nemalou měrou promítá politické úsilí současného světa.*“ (72)

A jaký je kandidátčin poslední závěr? Ten vyjádřila takto: „*Dovoluji si proto tvrdit, že nejen díky Pašijovým hrám a jiným přestavením s náboženskou tematikou, jež jsou v současnosti stále veřejně uváděny, ale především díky nám samým nadále může žít vize, že divadelní představení mohou i v dnešní době sloužit jako vizuální evangelizace.*“ (str. 76)

Co říci k této „malbě“ na širokém plátně?

Je dobře strukturovaná, čímž dobře zvládá šíři svého dějinného záběru, který z ní dělá skoro stručné dějiny divadelního umění.

Je dostatečně podložená citovanou literaturou.

Vyznačuje se dobrou „čitelností“, neboť kandidátka dobře stylisticky vládne výrazivem českého jazyka.

Visuální evangelizace tak vyniká v kandidátčině pojednání dost výrazně. Zda nadějně, to je otázka.

Návrhy:

Škoda, že zůstaly mimo kandidátčinu pozornost následující významná scénická díla nedávné doby:

Efraim Lessing: *Natan der Weise* (= Moudrý Natan, 19. stol.) Jde totiž o světově známé drama výrazně se přimlouvající za náboženskou toleranci a svobodu. A jelikož otázka náboženské tolerance a svobody je po výtce otázkou náboženskou, patří tento divadelní kus eminentně do kategorie „vizuální evangelizace“ (vedené ovšem v duchu osvícenství).

Hugo von Hoffmannsthal: *Jedermann* (Kdokoliv, 20. stol.) což je divadelní kus, jenž lze zařadit jak do kategorie „Morality“, tak do kategorie „Mysteria“, neboť tam vystupuje sám Satan spolu se svými náhončími, takže to je drama po výtce náboženské a evangelizující. Je pak navíc i proto významné, protože se každoročně hraje jako úvod do Salzburšských *Festspiele*.

Friedrich Dürrenmatt: *Der Besuch der alten Dame* (Návštěva staré dámy). Jde o divadelní kus, který názorně líčí, jak hřích, který vstoupil do dějin, se pak bezuzdně šíří, až opanuje téměř všechno.

Tyto tři kusy lze plným právem počítat za dramata eminentně náboženská a evangelizační.

Problematická tvrzení:

Kandidátka na straně 65 říká „*Podstatou vrcholného baroka tak bylo zejména osvícenství*“. Tu se musím ptát, odkud to kandidátka vzala? Mezi vrcholným barokem a osvícenstvím je rozdíl jako mezi rybou a rakem.

Trapný omyl:

Na straně 6 stojí psáno: „*Zatím co jeden reaguje hysterickým záchvatem, druhý se chová zcela pateticky, jako by mu vše bylo jedno...*“. Nemá být místo „*pateticky*“ „*apaticky*“? Jinak to nedává dobrý smysl.

Nicméně její práci lze hodnotit jako **výborně minus**.

Karel Skalický